



Fredagskronikken

Bård Harstad, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo. Twitter: @bardharstad



Alexander Cappelen



Bård Harstad



Ola Kvaløy



Katrine Løken



Simen Markussen



Mari Rege



Karen H. Ulltveit-Moe

Bård Harstad Handelsavtale med eller mot regnskog

Norge og Efta forhandler nå med handelsblokken Mercosur. Vil handelsavtalen føre til at Amazonasfondet bryter sammen?

● Vi har for tiden flere spennende samtaler med Brasil.

Ved det ene bordet leder Norge Efta-landene til en avtale med handelsblokken Mercosur – altså Brasil, Argentina, Paraguay og Uruguay. EU og Mercosur ble enige om sin handelsavtale i juli, og denne måneden stiller Norge i Buenos Aires for å lede forhandlingene for Efta.

På det andre knaker det for regnskogen. Brasils miljøvernminister har truet med å legge ned hele Amazonasfondet. Brasil vil selv bestemme hvordan midlene skal brukes, men det synes uakseptabelt for Norge. Om regnskogs samarbeidet faktisk bryter sammen, er det selvsagt svært uheldig for regnskogen og muligheten til å få flere land til å bidra til satsingen.

Hvordan kan vi få disse problemstillingene til å henge sammen?

Kanskje henger de sammen allerede.

Poenget med en handelsavtale er å gjøre markedstilgangen større. For Brasil er det først og fremst kjøtt og andre landbruksprodukter som skal eksporteres. Større markeder gjør landet tjent med økt kapasitet til å produsere landbruksvarer. Mye av avskogingen i Amazonas drives frem av landbruksinteresser, og selv spekulanter hugger i håp om at arealene vil bli mer verdt. Satellittbilder viser at avskogingen er tilnærmet doblet på et par år.

Felles markeder gjør det også fristende å kapre markedsandeler ved å skremme konkurrenter fra å investere i sine markeder. Landbrukssektoren i Brasil kan derfor tjene på at raseringen av Amazonas blir kjent for nabolandene. Trusselen om å takke nei til bidrag fra Amazonasfondet er et tydelig signal om at landbrukssektoren vil fortsette å ekspandere.

Ny forskning av Torben Mideksa og undertegnede forklarer denne utviklingen. Heldigvis kan forskningen også avdekke mulige løsninger.

Forskningen

Hvem: Bård Harstad og Torben Mideksa.
Hva: Conservation Contracts and Political Regimes.
Hvor: Review of Economic Studies 84(4): 1708–34.

Aktuelt: Denne vitenskapelige artikkelen fikk Erik Kempe-prisen 2019 for «beste artikkel i miljø- og ressursøkonomi publisert 2017–2018 av en europeisk forfatter».



← Kravet om vern av regnskogen bør være ufravikelig for Norge. Det kan også danne en presedens, skriver artikkelforfatteren. Her fra regnskogen i Amazonas, Brasil, der avskoging er et stort problem. Foto: Douglas Engle/Bloomberg

→ En ting er at kompensasjonen for vern må øke drastisk når markedstilgangen for landbruksprodukter blir bedre. Dette krever mer penger og at flere land bidrar til regnskogsatsingen. Siden en del av avskogingen er spekulativ vil den reduseres så fort det forventes av skog på rot kan bli mer verdifullt enn nyryddet landskap. Men skal vi få med flere må vi vise at satsingen fungerer.

→ Når nasjonale myndigheter er uinteressert i regnskogsvern blir det nødvendig med andre allierte. Heldigvis er flere av delstatene i Brasil positive til vern. Denne uken gikk flere av dem sammen for å forsvare satellittdataene Bolsonaro hadde kritisert. Delstatene er viktige fordi overvåking og kontroll uansett skjer lokalt og fordi mye av avskogingen drives av lokale behov for landbruk, tømmer og gruvedrift. Trolig bør regnskogsatsingen forholde seg mer til delstatene enn det er gjort tidligere.

Forskningen forklarer også hvorfor det kan være mer effektivt med lokalt samarbeid når avskogingen stort sett er ulovlig, slik den er i Brasil. Dersom ett område vernes og beskyttes, kan den ulovlige hugsten flytte seg til andre områder. Denne «lekkasjen» kan gjøre nasjonale myndigheter uvillige til å bruke store ressurser på vern. En delstat tar imidlertid ikke innover seg at naboene får problemer og kan derfor være villig til å bruke mer ressurser på vern, for en billigere kompensasjon.

→ Hva med handelsavtalen? Avtaleteksten med EU inkluderer et kapittel om bærekraft og forutsetter at partene overholder Parisavtalen, men dette er beviselig ikke nok for å redusere avskogingen. Når EU krever produkter som er bærekraft-sertifiserte kan jo de ikke-sertifiserte produktene bare selges til andre, slik jeg forklarte i fredagskronikken 21. juni.

For at Efta-avtalen med Mercosur ikke skal ødelegge for Amazonasfondet, trenger vi sterkere virkemiddel. Siden handel er viktig for det markedsliberalistiske Bolsonaro-regimet, kan vi kreve at handelsavta-

len hverken blir signert eller implementert dersom den kan øke trusselen mot regnskog. Efta må kreve bevis for at samarbeidet med Amazonasfondet fortsetter, urfolksrettigheter respekteres, lover håndheves og at overvåkingen er troverdig.

Slik kan avtalen bli en gulrot for nasjonalistiske myndigheter som satser på eksport. Et slikt krav gjør dessuten seriøse eksportører i Brasil interesserte i å presse regjeringen til regnskogsvern. (Tilsynelatende var det også disse som hindret Bolsonaro fra å trekke seg fra Parisavtalen.)

Kravet om vern bør være ufravikelig for Norge. Det kan også danne en presedens: Efta skal snart forhandle med andre regnskogsland som Malaysia og Vietnam. Mercosur, på sin side, skal forhandle videre med Canada, Sør-Korea, Singapore og USA. Disse forhandlingene vil se til tidligere avtaletekster og kunne la seg inspirere om Efta får troverdige løfter om vern av Mercosur. Selv EU, som alt har signert sin avtale, vil kunne stille ytterligere krav for avtalen ratifiseres og videreføres.

Vil så handelsavtalen føre til mer avskoging?

Svaret kommer an på avtaleteksten vi nå forhandler om.

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/replik:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Allt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.